

mintha egy ódon szálló ablakából szemlélnénk az óvárost. S hogy a külsőség a domináló e kiállításon, azt elsősorban a vendégkönyv tükrözi leghívebben, ahol a bejegyzések kevésbé a képekkel, inkább az újszerű és meglepő körítéssel foglalkoznak. A művész ezzel játékos kulcsot is adott a nézőknek, akik eddig ismeretlen ajtókat is kinyithattak a festve meghódított világban.

BALOGH FERENC

IFJ. ÉBER SÁNDOR KIÁLLÍTÁSA
A BAJAI TÜRRI ISTVÁN MÚZEUMBAN

ÉDESANYÁM

A bajai Duna-part és tágabb környéke, az ártéri erdők világa hazánk jellegzetes tájai közé tartozik. Nem szokás idegenforgalmi látványosságként emlegetni, de aki hosszabb ideig benne él, s nem csupán a város életével érintkezik, előbb-utóbb fel kell fedezze, hogy ez a világ mindmáig őriz valamit a természet háborítatlan erejéből, békés nyugalmából, abból a múltból, amikor az ember és a természet kapcsolata egyszerűbbnek, zavartalanabbnak tűnt. Nem az Alföld, és még nem Pannónia; sík vidék, de a síkság közismert jellegzetességei nélkül, az erdők és vizek világa, egyik a másikat eleve feltételezi. A fák törzse az árvizek nyomát hordozza egész éven át, a fűzek légygökereket eresztenek, a talajt — különösen nyáron — vadul burjánzó vízparti növények lepik el. A varázslatot mindehhez a hatalmas folyó és kiágazásai teremtik meg a holtágakkal és morotvakkal meg a rajtuk és körülük hömpölygő csönddel, köddel és párával. Az ember itt idegen; zárt világ ez még mindig, legfeljebb rövid pihenőhely a csónakon odavetődök számára.

Ifj. Éber Sándor ezt a világot fogalmazza át képein több évtizede. Nemcsak művészetet csinál, úgy érzi, kötelességet is teljesít, amikor a pusztuló és pusztulásra ítélt világot a jelennek és jövőnek menti át, hiszen — mint írja — „szabályozzák a Dunát, nem nőnek új kristály-homokú zátonyok, ritkán pihen meg rajtuk a vízimadár, ... a mesehangulatú morotvákat feltölti az iszap, betelepíti az erdész; vízmosta partok ritkábban szakadoznak; faragott, büszke nyakú halászbárkák sorából már csak egyet ringat a Sugovica”. A művész a jelenhez tapad, de úgy, hogy a múltat is mögéje varázsolja: van is valami egymásba forgatása a múltnak és jelennek, még rekvizitumokra sincs szükség, hogy az időbeli átfedésnek tökéletes illúziója

megteremtődjék. Amit látunk, jobbára víz, fa és bokor selymesen vagy tompán fénylő kékek, zöldek, barnák és narancsok, szürkék és feketék együttesébe ágyazva. Ezek a színegyüttesek sohasem súlyosak, a pasztell leheletfinom vonásaiból állnak össze, mint múltunk az emlékezés laza szálaiból. A kréta nem fedőfesték, alóla elő-elővillan a papír fehére, mint ahogy az egyes vonások közt felbukkanó fehér megszgye ugyancsak a jelenés törekeny voltára figyelmeztet. A kontúrok nem játszanak különösebb szerepet, a tér hangsúlyozott tagolása ugyancsak ritkábban jut szóhoz.

Valóban: a jelenések, víziók világában járunk, az álom és valóság határterületén, de mégis ehhez a világhoz közelebb. Aminek a festő krétájával formát ad, ott van előttünk, csak mélyebb színekbe, tónusokba ágyazva, az ételtő fényt nem kívülről kapják, önmagukban hordják. A művész számára a hiteles rögzítésnél fontosabb a felfedezés öröme vagy a belefeledkezés teljessége. Így válik számára fontossá egy-egy fa, víztükör vagy vízparti erdőrészlet, de amit az első pillanatban realitásnak hittünk, arról kiderül, hogy annak „égi mása”: a művész ujjai nyomán éterivé tisztul: nemcsak súlya vesz el, s színeiben lesz varázslatosabb és emelkedettebb a kézzelfogható mintaképnél, maga a motívum is végtelenül leegyszerűsödik. Az évszakok képe közül mindössze a tél válik el élesen a többitől, érthető módon, de a tavasz, nyár és ős már alig választható szét egymástól, rokon színek mesevilágába burkolózik mindegyik. Fa esetében a genusra is alig-alig következtethetünk, az erdőrészlet ugyancsak a színek síkban szétterülő együttesébe öltözik, minden azonosítható utalást mellőzve. A világ nem veszti el reális létét, csak tűnékeny fátyol mögé búvik, az álom és varázslat dimenziójában éled újjá.

Ez az áttételes elvonatkoztatás ifj. Eber Sándor művészetének sajátja. Forrásai eléggé kitapinthatók. Maga a művész jegyzi meg, hogy bátorította őt Nagy István „atyai barátsága és példája”, és ott volt előtte Rippl-Rónai alakja is, aki szintén „merte a pasztellre bízni életművét”. Elhatározó szerepet és jelentőséget kell tulajdonítanunk az apa, Eber Sándor munkásságának, serkentő és ihlető jelenlétének. Ő ugyan olajjal dolgozott elsősorban, de technikája, expresszív színkezelése nem maradt hatás nélkül fiára sem. Talán még szemléletük mélyén is fedezhető fel közös vonás. A fiú azonban más utakra tért, és a mozgalmas élettől távolbalt, a természet világában kereste és találta meg szűkebb pátriájának sajátos vonásait.

MEZEI OTTÓ

HEMMERT JÁNOS KIÁLLÍTÁSA A LILIOM UTCÁBAN

„Festészeti kísérletek” címmel állította ki huszonhárom képét Hemmert János a szegedi József Attila Tudományegyetem Liliom utcai KISZ-klubjában október 16-a és 30-a között. Az éppen egy szobányi kiállításból világosan kiderült, hogy a festő szűknek érzi eddigi világát, megpróbál kilépni a megszokott keretektől — s ez a fordulat ezúttal szó szerint is igaz: a katalógusban több kép méretét a megszokott két számjegy helyett három jelzi.

Mivel ezeket a képeket maga a festő nevezi kísérleteknek, nem kész, befejezett tényeknek kell tekintenünk őket; sokkal inkább figyelmet érdemel az a magatartás, amely szinte tüntetőleg szakít a megszokott formákkal, hagyományokkal egy korszerűbbnek tartott, „naprakészebb” festői nyelv kialakítása érdekében.

A vendégkönyv és az október 28-án este, dr. Tóth Miklós bevezető szavai után megrendezett vita frappáns módon hívja fel a figyelmet a közönség, a fiatalok igényeire. Ezeknek az igényeknek a színvonalával lehet vitatkozni, de létjogosultságukat tagadni aligha. A fiatalokat minden érdekli, amiben saját világukat vélik fölfedezni, szeretik a problematikusát, az izgalmasat, a szokatlant. Nem az ő hibájuk, ha sokszor még — tisztelet a kivételnek — a legalapvetőbb képzőművészeti terminus technikusokkal sincsenek tisztában, ha nem veszik észre, hogy amit forradalmian újnak gondolnak, az már szerte a világban nem az, ha nem mindig tudnak eligazodni a számukra új formanyelv útvesztőiben, s így különbséget sem mindig tudnak tenni modern műalkotás és modern giccs között. Sokkal inkább felelős ezért az avult és már sokszor kifogásolt iskolai rajzpedagógia.

Hemmert János dekoratív hatásokban való gondolkodása, gyorsan reagáló, technikai „fogásokra” mindig hajló készsége, szellemes felületmegtűnkálásai teszik érdekessé ezt a kiállítást. Mint ilyen, érdekes színtöltja lehetne a szegedi képzőművészeti múzeumnak.

K. E.